HØJBY nyt

Lokalnyheder for Højby-Lindvedområdet

Indlæg i Højby Nyt 2022 Nr. 4
Højbys ¨gamle-gamle¨ skole

Af:: Søren Rasmussen

Alle ved hvor rundkørslen v/Brugsen er placeret, og alle ved, hvor vores dejlige skole og sportsanlæg befinder sig, og nogle ved også hvor Højby gamle Skole befinder sig, men vidste du også, der var en kommuneskole i Højby før den?

Skolehistorisk perspektiv:

Året 1739 udsendte kong Christian 6.(regent 1730-1746) en skoleforordning, som pålagde en regulær skolepligt for den brede befolknings børn, mens børn fra mere privilegerede familier pålagdes undervisningspligt. Skolepligten gjaldt for alle børn fra 5-6 årsalderen, piger såvel som drenge. Forordningen var således et statsligt projekt, som indlejredes i landets kirkeorganisation. Datidens pietistiske indstilling vægtede først og fremmest, at børnene skulle undervises ud fra ¨den lille katekismus¨, og i anden række lære læse- skrive -og regnefærdigheder. Først gode kristne, og dernæst nyttige borgere!

Denne forordning holdt til 1814, hvor det yderligere blev bestemt at skoleundervisningen skulle foregå regelmæssigt. I 1740 ved forordningens indførelse havde man erkendt, at samfundets prioritering ubetinget lød: såning,høst og pleje før lærdom. Skoleloven 1739 bestod af 40 paragraffer, der bla. fastslog, at undervisningen i læsning skulle være gratis, mens undervisning i regning og skrivning kostede penge. Sognets degn skulle være skoleholder og stå for undervisningen. Loven indebar oprettelse af almueskoler overalt i landet og udgifterne til etablering påhvilede godsejerne (i Højby Sogn Hollufgård).

Således etablerede Margrethe Elisabeth Rosenvinge til Hollufgård 1740 den første almueskole i forbindelse med kirken. Bygningen blev opført umiddelbart nord for Højby Kirke på det areal, som i dag er urnekirkegård. Samtidig med indførelsen af skoleforordningen blev et kongeligt kontrolapparat sammensat for at tilse at systemet fungerede både fysisk og undervisningsmæssigt, og i den forbindelse ankom kronprins Christian (senere Christian 8.) og gemalinde Caroline Amalie i 1826 og måtte konstatere, at skolebygningen var for småt afsat, og forlangte en 2 fags tilbygning, samt

Forestil dig du kommer vandrende i 1827 på dine udslidte træsko ad "Byvejen" fra Svendborg Landevejen – da vil du møde Højbys første Byskole.
Til højre fører lågen ind gennem kirkediget til Kirken og alleen ned mod Torsagergård. Til venstre fører vejen op mod den oprindelige "Brobæk" som nedbrændte 1891 – nu vejen mod idrætshallen. "Brobæk " blev genopført på Højbyvej 35 årets efterbranden.

en opdatering af degneboligen. Godsejeren til Hollufgård von Heinen protesterede, men måtte afgive jord fra kirkens begravelsesplads for at udvide skolebygningen i sydlig retning . Højby Arkiv ligger inde med papirerne hvor Bjerge/ Aasum Herred indkalder til auktion over licitation¨ løverdagen den 9de juni eftermiddagen kl.3 slet¨. Billigste bud kom fra Lars Nielsen i Høibye formedes Rbd. 785, og udvidelsen stod klar i forårsmåneden 1827. Datiden havde åbenbart ingen instanser, som skulle godkende byggeprojekter eller interesseorganisationer som kunne komme med indsigelse, så når håndslaget var givet begyndte byggeriet.

1894 blev lægen i Nr. Lyndelse N. Bjerrum kontaktet p.g.a. en del febersygdomme blandt skolens elever og lærer Hans Sørensen, og da man også tidligere havde konstaterede febersygdomme i sommerperioden blev Bjerrum mistænksom især vedr. skolens sanitære forhold og gik dybere ind i forholdene for skolen. Undersøgelsen viste, at skolelokalet lå ovenpå gamle grave, og den nærmeste grav lå halvt inde under skolemuren. Skolens brønd var ca. 6 meter dyb og bygget op af rå utilhuggede kampesten og dækket med brædder. Spildevand førtes ad en brolagt rendesten i kun en meters afstand fra brønden, samt at der var et let fald fra kirken over begravelsespladsen ned mod skolen, hvilket bevirkede at regnvand fra kirkegården løb ned i brønden og forrådnelsesbakterier tilførtes drikkevandet!

Bjerrum sendte i forståelse med Højby Sogneråd, som efter skolereformen 1814 nu stod inde for den lokale undervisning, 2 vandprøver til Steins Laboratorium i København (1 prøve af grundvandet i Højby og 1 prøve af vand fra skolebrønden).Resultatet var alarmerende: prøve 1 viste tåleligt rent drikkevand, men den 2. prøve var betydeligt forurenet af bakterier især forrådnelse bakterier. Embedslægen i Odense gik ind i sagen og foretog yderligere tilsyn og vendte tommelfingeren nedad, og forlangte en straks indsats. Året efter indviedes en ny skole på Højbyvej 66 (nutidens gamle skole) brønden blev kastet til, bygninger revet ned og jorden solgt til naboen ¨Østergård¨.

1944 købte menighedsrådet den gamle skolejord (matrikel 1a) tilbage for at udvide kirkegården og samtidig afrunde vejnettet, som vi kender det i dag mod Allerup og Nørrelunden.

Vores nuværende skole blev bygget 1959 og udbygget 1979-80 med hal 1, samt yderligere udvidet med hal 2 og multihallen i 2002, og som I sikkert har fulgt med i er Højby S&G klar til at udvide med endnu en træningshal. Idrætsforeningen har sparet en betydelig kapital op gennem flere år, men der mangler lånegarantier fra kommunen, så vi venter kun på at kunne sætte årstal på den nye udvidelse.

Således en lille del af Højby Kommune Skoles historie, der er jo yderligere en friskole og en Rudolf Steiner skole i vore nærhed.

Synes du, det var en interessant læsning, kan du finde masser af lokale historier på vores hjemmeside. Søg efter ”Højby Arkiv” og de vrimler frem!